

“Pot zakladov podeželja v sosedstvu belih kristalov”

**PADNA-NOVA VAS- SVETI PETER-KRKAVČE-DOLINA REKE
DRAGONJE-KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE**

KAZALO

1. SPLOŠEN OPIS POTI.....	2
2. NATANČNEJŠI ITINERAR POTI.....	2
3. PREDEN SE PODAMO NA POT – TEHNIČNE USMERITVE	7
4. ZEMLJEVID POTI	8

1. Splošen opis poti

Pot je zasnovana na območju občine Piran ter občine Koper in povezuje bogato naravno in kulturno dediščino območij podeželja Slovenske Istre s Sečoveljskimi solinami. Zamišljena je kot pregled pomembnih naravnih in kulturnih znamenitosti, ki potekajo skozi Padno, Novo vas, Sv. Peter, Krkvače, dolino reke Dragonje, dotakne se poti Parenzane in do Krajinskega parka Sečoveljske soline, na inovativen in trajnosten način hkrati, saj se zamišljena pot dostopa peš in s kolesom ter podpira lokalno skupnost in njihove prebivalce in s tem turistično gospodarstvo. Na poti podrobneje spoznamo podeželje Slovenske Istre ter ga na koncu strnemo z veličastnim pomenom solin. Pot prav tako izpostavi pomen istrskega goveda – boškarina za istrsko podeželje in ima vse lastnosti primarnega turističnega proizvoda podeželja Slovenske Istre s solinami, vključno s kulinariko. Z določenimi prilagoditvami se lahko izvede tudi kot turistična tura, primerna za osebe s posebnimi potrebami ali gibalno oviranostjo ter vse ostale kulturne turiste, ki niso športno aktivni. Pot je primerna v vsakem letnem času, ne priporočamo pa jo ob zelo vročih dneh.

Itinerar poti: Padna (center in galerija Božidarja Jakca) – Padna (pokopališče) – Nova vas (Kapeličina hiša, vaške freske in vinar Pucer z Vrha) – Sv. Peter (Tonina hiša) – Krkavče (cerkev Sv. Nadanglea Mihaela, turistična kmetija RobiVera, boškarin, krkavški kamen, oljarna Ternav) – dolina Dragonje – Dragonja – Sečoveljske soline (Muzej solinarstva)

2. Natančnejši itinerar poti

ZBOR UDELEŽENCEV ob 9.00 uri pred KD Božidarja Jakca v Padni

1. PADNA - istrsko kamnoseštvo v objemu oljčnih dreves

Padna je tesno pozidano vas, ki stoji na slemenu vzpetine v jugozahodnem delu Šavrinskega gričevja. To se na zahodu strmo spušča v dolino potoka Drnice, na severu pa v dolino potoka Plešivca. V pisnih virih se prvič omenja že leta 1186 kot Pedena.

Gručasto vas sestavljajo nizi in skupine stavb, ki so zidane iz pravilno klanega laporja z detajli iz belega peščenjaka. **Padenski portali, oboki in erte so mojstrovine istrskega kamnoseštva.** Ogledali si bomo cerkev **sv. Blaža** in cerkev **sv. Saba** na pokopališču, kjer je nekoč stala stara Padna ter spregovorili o arheološkem najdišču pod Sabatom. Pogled bomo ustavili tudi na pobočju padenskega hriba, ki je poraščeno z oljko. Raziskave so pokazale, da so drevesa stara več kot 300 let, zato bomo tukaj spoznali že prve zgodbe o oljki ter si postregli z istrskimi kroštolami in šilcem istrskega aperitiva ali jutranjo kavo.

V prenovljenih prostorih nekdanje padenske šole je **Galerija Božidarja Jakca**. Na ogled **razstavljenih grafik in risb** tega velikega slovenskega slikarja, ki je tu preživel otroštvo v hiši svojih staršev, nas vabijo verzi pesnika Toneta Pavčka, vklesani na steno galerije: »Ta svet mu je dal barve, luč in sence, da je proslavil nas Slovence.«

Možnost ogleda Galerija Božidarja Jakca ter cerkve Sv. Blaža (KS Padna)

2. NOVA VAS – slikovite moderne freske bogatega podeželja

Ime Nova vas nikakor ne pomeni, da gre za novejšo naselje. Prvi dokumenti o takrat imenovani Villa nuovi segajo daleč nazaj v leto 1028. Cerkev, posvečena Mariji Roženjkranjski je iz 15. stoletja. V vasi je 26 metrov visok zvonik iz katerega je lep razgled na šavrinsko gričevje. Spomenik v vasi je postavljen v čast petim mladim domačinom, ki so jih med 2.svetovno vojno ubili Nemci. Poiskali bomo slikovito **moderno fresko** iz vsakdanjega vaškega življenja ter spregovorili o glavnem pridelku tukajšnjih kmetov-česnu in blitvi. Obiskali bomo lokalnega vinarja ter spoznali istrske

okuse vina v kozarcu in kmečko, dvonadstropno podkleteno hišo s hišno številko 48, ki hrani etnološko zbirko vsakdanjih predmetov in nosi ime po zadnji gospodinjji, ki je tu prebivala in se imenuje **Kapelučina hiša**. Spoznali bomo tudi **Vio Flavio**, itinerarno cesto, ki je Istro povezovala s cesarstvom, z izhodiščem v Akvileji. Nato se bomo odpravili proti vasi, ki stoji na sosednjem griču.

Zanimivost: *Via Flavia* je zgodba in dokaz o antičnih časih teh krajev. Trgovske poti so se verjetno tukaj vile že v prazgodovini. Območje Istre leži namreč na dveh pomembnih geografskih oseh. Prva združuje Alpe in Balkan, druga povezuje porečje Donave in Sredozemlje. Najznamenitejša pot je zagotovo jantarska pot. Po njej so trgovci od obal Baltskega morja do Jadrana, poleg drugega blaga, dovažali dragoceno okamenelo smolo. Številne utečene povezave in poti so Rimljani izkoristili v svoj prid in po načrtanih, starodavnih trasah zgradili slovite ceste poznane še danes.

Možnost ogleda Kapelučine hiše (KS Nova vas)

3. SVETI PETER - malica pri edinstveni istrski etno domačiji-stari torklji

Največja vas piranskega zaledja, Sveti Peter, se razprostira po celotnem slemenu hriba nad dolino Dragonje. Vas Sveti Peter se omenja v pisnih virih iz 14. stoletja. Takratno ime je bilo S. Petrus de la Macta. Po drugi svetovni vojni so vas preimenovali v Raven po ledinskem imenu predela pri šoli. Po osamosvojitvi pa je vas zopet dobila prvotno ime Sv. Peter V vasi se nahaja etnološki spomenik **Tonina hiša**, ki nosi ime po domačinki in zadnji lastnici, Toni Gorela. Stara kamnita

istrska hiša je s svojimi posebnostmi v celoti prenovljena in je od leta 1979 prepoznana kot dragocen etnološki muzej, ki prikazuje način življenja na vasi v preteklosti. V pritličju se nahaja stara oljarna-torklja, v zgornjem delu pa bivalni prostori z ohranjenimi osebnimi predmeti Tone Gorela. V spremstvu domačinke si bomo ogledali to zanimivo istrsko dediščino. Tukaj nas bo obiskal tudi oljkar in predstavil lastnosti tekočega zelenega zlata. V bližini vasi bomo obiskali še vaški **izvir pitne vode na Lokvi**, kjer je še danes urejeno napajališče za živino in perišče.

Možnost ogleda Tonine hiše (Pomorski muzej Piran) ter malice z domačin narezkom pred Tonino (ponudnik gostilna Pr' Vncki v Novi vasi)

Ko stopimo na lokalno cesto, nekaj metrov pred tablo, ki označuje vas Krkavče, zagledamo istrsko posebnost - **puč**.

Zanimivost: *Puč ali peč, lokva ali lokev, kaluža, vaška, mlaka in še kakšen izraz se bi našel za kal, ki je bil v preteklosti grajen z glavnim namenom – napajanje živine. Veljajo za edine stoječe vode v Slovenski Istri in na Krasu, predstavljajo pa tudi življenjski prostor številnih, danes ogroženih rastlin (vodnih in obvodnih) in živali (žabe, pupki, kačji pastirji itd.). V Istri in Brkinih so najstarejše kale gradili v bližini vodnega izvira, urejenega za zajetje pitne vode.*

4. KRKAVČE - ogled idilične istrske vasice in starodavnega pogankega znamenja

Krkavče so ena najlepših vasi v Slovenski Istri in sodijo med starejše vasi Slovenske Istre, o čemer pričajo arheološke najdbe na Gradišču pri Škarljevcu in nad vasjo na območju pokopališča. Najstarejše najdbe so iz predrimske dobe, od katerih največjo pozornost vzbujajo tako imenovani Krkavčanski kamen, ki naj bi bil star kakih tri tisoč let. Vsa vas je zgrajena na skali, kar je lepo vidno. Nad vasjo se nahaja skrivnostni kamen, ki naj bi bil po nekaterih izročilih **pogansko znamenje**. Da bi izničili moč tega kamna, so domačini v okolici zgradili 5 cerkva,

ki še danes tvorijo prostorski križ, o katerem vam bo več povedal vaš vodnik. Naredili bomo zelo prijeten in slikovit sprehod med vaškimi zaselki ter se sprehodili med ozkimi uličicami in starimi kamnitimi hišami. Prav posebna dobrodošlica nas bo razveselila v **Hiši Vrešje**, tradicionalni istrski hiši, kjer nas bo z dobrodošlico sprejela Šavrinka v istrski noši.

Zanimivost: *Šavrinke so bila dekleta in žene iz Slovenske Istre, območje je imenovano Šavrinsko gričevje, Šavrinija ali Šavrini. Šavrinke so zaradi revščine in gospodarske krize hodile v bližnji Trst prodajati domače izdelke-jajca, kruh, mleko. Delovale so od konca 19.stoletja pa do zaključka druge svetovne vojne. V ta posel so bile vpeljane že mlade, kmalu po osnovni šoli pa vse do poroke, če je bila revščina huda, še naprej, po poroki. Šavrinka zato velja za večno popotnico od rojstva do smrti. S trgovanjem je povezovala notranjo Istro (Hrvaško) s Šavrinsko (Slovenija) in obmorskimi mesti (Trst). Vestne in predane Šavrinke so zato v Istri še posebej pomembne, prebivalci Šavrinov pravijo, da »istrska žena drži tri kantone (vogale) v hiši, četrtega pa osel«...*

Sprehodili se bomo do turistične kmetije RobiVera v vasi in si privoščili čisto pravo istrsko marendo (tradicionalne bobiče z domačo klobaso). Na kmetiji nam bodo predstavili tudi **boškarina**, avtohtono pasmo istrskega goveda.

Zanimivost: *Boškarin, istrsko govedo, je simbol Istre. Odlikuje ga dolgo in mišičasto telo, bel ali rahlo siv kožuh, na glavi pa ga krasita še rogova, ki skupaj tvorita obliko lire. Nekoč zvesti pomočnik istrskega kmeta je izjemna žival, prilagojena za težaško delo na kmetiji, saj brez težav preživi v skromnem istrskem okolju. V naše kraje naj bi prišli skupaj z Rimljani ali pa Atilovimi hordami. V slovenski Istri so boškarini že skoraj izumrli, zato je še toliko bolj pomembno, da nanj ne pozabimo, saj predstavlja izredno dragocen del naraone in kulturne dediščine.*

Zatem bomo sedli na kolo in obiskali že omenjeni **krkavški kamen**, izjemno znamenitost Slovenske Istre ter se ustavili še v **oljarni ali torkli Ternav (ob sobotah odprti tudi za individualce)**. Zaradi ugodne klime v istrskih oljčnikih uspeva eno najbolj kvalitetnih oljčnih olj na svetu. Domačini mu radi

rečejo »ulje od uljke«. Poskusili bomo ekstra deviško oljčno olje in okusne namaze iz oljk ter spoznali potek pridobivanja olja iz občudovanega drevesa oljke.

Krkavški, tudi Krkavčanski kamen je nedvomno ena najstarejših znamenitosti slovenske Istre, saj mu nekateri pripisujejo tri tisoč let starosti, drugi pa ga datirajo v 2.stol. pr.n.št., tretji v 1. ali 2.stol.n.št. in spet ostali v poznejši čas, ko so se tukaj naselili Slovani. Dejstvo pa je, da je vsem skrivnosten. Visok je 1,5 m. Na vzhodni in zahodni strani kamna je izklesana reliefna podoba človeka s prekrizanimi nogami in razširjenimi rokami, na glavi pa se nam kaže nekakšna aureola ali žarki, kar povzroča slutnjo, da gre za pogansko božanstvo, morda povezano s čaščenjem sonca. Postavljen je tako, da izklesano podobo, osvetljuje sonce z vzhodne in nato zahodne strani. Prav tako predstavlja tudi zanimivost to, da je kamen iz kamnine, ki je v okolici ni najti in da je bil posledično prinešen na ta kraj od drugod.

5. DOLINA REKE DRAGONJE - prvinska avantura po čudoviti pokrajini

Dolina Dragonje je **dolina zapuščenih mlinov** in tako tudi kaže sled preteklosti, ki je nekoč predstavljalo pomembno gospodarsko dejavnost. Tukaj obiskovalec odkrije stare opuščene mline, vodnjake, obdelovalne površine, skrite slapove in ostalo prvobitno naravo. Dragonja velja za edino reko v Sloveniji, ki ne teče skozi nobeno naselje. Zaradi tega **velja za eno najčistejših rek**. Po eni izmed razlag naj bi ime dobila zaradi svoje vijugavosti. Beseda Dragonja naj bi po legendi dobila ime po velikanu, banu Dragonji. On naj bi nekoč z boškarini in vozom naredil ogromno brazdo po

kateri je pritekla reke. To reko je band Dragonja poimenoval po sebi! Dolga je slabih 30 km in stalno naseljena v njenem spodnjem toku, ostala poselitev v preteklosti je bila občasna in vezana predvsem na mlinarstvo. S kolesi se bomo odpravili na pot naravnih dragocenosti po makadamski cesti proti Krajinskemu parku Sečoveljske soline, ki leži ob ustju reke Dragonje.

Možnost najema in dostave koles (Ritoša, d.o.o., Izola)

Na naši poti se bomo dotaknili in očrtali tudi pot **Porečanke** oziroma **Parenzane**, nekdanje Istranke, ozkotirne železniške proge. Parenzana je povezovala Trst s Porečem v skupni dolžini 123 km. Obratovala je med leti 1902 in 1935. Nekoč je povzročila občuten gospodarski napredek, danes je del pomembne industrijske dediščine in priljubljena kolesarska rekreacijska trasa, pot zdravja in prijateljstva.

Zanimivost: *Porečanka ali Poreška, Parenzana po italijansko, Porečanka na hrvaški strani, Istranka ali vinogradniška železnica so vsa njena priljubljena imena. Vožnja po njej je bila zaradi številnih ovinkov in vzponov izredno počasna, skupaj z vsemi postanki je namreč potovanje iz Trsta do Poreča trajalo okoli 7 ur. Vozovnica za Porečanko ni bila ravno poceni. Udobno vožnjo so si večinoma privoščili le premožnejši sloji. Počasna vožnja ni samo mamila »slepih potnikov« brez vozoonic, ampak predvsem ostale, da so med vožnjo skočili iz vlaka, si odtrgali kakšen sadež iz sadovnjaka na poti ali odtočili, saj v vagonih ni bilo sanitarij. Anekdota pravi, da se je včasih vlak ustavil zato, ker so otroci tračnice premazali s figami in je bilo progo potrebno očistiti, na najbolj strmih odsekih pa so ga morali potniki celo samo poriniti. Porečanka je po 33 letih delovanja, 18 let pod Avstro-ogrsko in 15 let pod Italijo zaključila svoje delo in zaživi le še tistim, ki jo obiščejo na njenih sledeh.*

6. SEČOVELJSKE SOLINE – edinstveno morsko polje, kjer se žanje sol že stoletja

Za zaključek avtentičnega izleta bomo obiskali še **izjemen kulturni spomenik, krajinski park Sečoveljske soline**. Dragonja je z naplavinami finejšega materiala, ob izlivu v morje, oblikovala obsežno ravnino, na kateri so nastale znamenite Sečoveljske soline. Največje soline na slovenski obali so poleg ohranjanja tradicije solinarstva zavarovane tudi kot mokrišče, pomembno za številne ogrožene rastlinske in živalske vrste. Letna proizvodnja soli znaša do okoli 3500 ton. Sol je bila že od nekdaj **dragocena surovina** in je vplivala na zdravje (življenje) ljudi pa tudi **strateško trgovsko blago**, ki so jo ponekod uporabljali kot menjalno sredstvo. Le kdo ne pozna slovenskega junaka Martina Krpana z Vrha in njegove pripovedke o tihotapljenju angleške soli ali pozdrava, dobrodošlice, doživete s kruhom in soljo?

Glede na pisne vire so Sečoveljske soline **stare vsaj 700 let** in so skupaj s Strunjanskimi solinami najstarejše še delujoče soline severnega Jadrana. Tu se še vedno pobira sol na tradicionalen način. Izjemno kulturno krajino sta skozi stoletja ustvarila muhasta narava in delo človeških rok. Zaradi naravnih in kulturnih posebnosti ter izjemne rastlinske in živalske pestrosti je 650ha veliko območje danes zavarovano kot **krajinski park in kulturni spomenik državnega pomena**.

Soline so razdeljene na dva dela, severni del ob kanalu **Grande-Lera (kjer se sol še vedno aktivno prideluje!)** in **Fontanigge** - ob kanalu Giassi. Ogleдали si bomo tudi **Muzej solinarstva** s prikazom tradicionalnega solinarstva in življenja solinarjev. S pogledom na soline bomo nazdravili na razgledni ploščadi in se z organiziranim prevozom vrnili v **Novo vas**, kjer bomo naše druženje nadaljevali in obenem zaključili s pogostitvijo morskih dobrot v očarljivi vaški gostilni na Burji.

3. Preden se podamo na pot – tehnične usmeritve

Trajanje ture

Tura z vsemi postanki traja od 7 do 10 ur, trajanje same hoje je okoli 3 ure, kolesarjenja 2 uri in postankom v solinah okoli 2 uri.

Pripomočki za turo

Za hojo je potrebna primerna obutev (močnejši športni čevlji ali lažji pohodni čevlji), priporočljiva so športna oblačila primerna za hojo in športne aktivnosti. Pohodne palice zagotovo ne bodo odveč, po želji jih bomo za čas nadaljevanja poti s kolesom in kajakom pospravili v spremljevalni avto.

Ostali pripomočki

Sveža (rezervna) oblačila, voda, fotoaparata za nepozabne spomine.

Kondicija udeležencev

Gre za lahko turo, ki večinoma poteka po ravnini, nekaj je tudi manjših vzponov, ki niso zahtevni. Ture ne priporočamo pohodnikom s slabšo fizično kondicijo, lahko pa jo prilagodimo glede na želje in sposobnosti posameznikov, prav tako tudi družinam z manjšimi otroci.

Slovenska Istra s svojimi razgledi na idilične istrske vasice na gričku, prostrane oljčne nasade in vinograde začara vsakega obiskovalca, da se vedno znova vrača.

*»Kámor voljka zeleni,
volje v kamen se cedi,
kámor mándole gunjájo
en škrigati škrabatájo,
kámor žaborí Rokava
en Rižana h murji plava,
kámor remeni žanéštra,
tam je naša Istra deštra.«*

(Nelda Štok – Vojska)

4. Zemljevid poti

